

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ

"MEDYA VE MAHREMİYETİN SINIRLARI" ULUSAL SEMPOZYUMU

6-7-8 KASIM 2013

BİLDİRİLER KİTABI

ERZURUM - 2015

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ

"MEDYA VE MAHREMİYETİN SINIRLARI"
ULUSAL SEMPOZYUMU

6-7-8 KASIM 2013

BİLDİRİLER KİTABI

ISSN 2146-1538

© 2015 – Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi
Atatürk İletişim Hakemli Dergisi Özel Sayısıdır.

Bu kitabın bütün hakları Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne aittir.
Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin izni alınmaksızın kitabın tamamı veya bir kısmı mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt veya başka şekillerde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

1.Basım
Kasım 2015

Editoryal Kurul
Prof. Dr. Uğur YAVUZ
Prof. Dr. Hüseyin KÖSE
Doç. Dr. Derya TELLAN
Doç. Dr. Raci TAŞÇIOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Besim YILDIRIM

Kapak Tasarım
Uzm. Yakup ÇİFTÇİ

Baskı Öncesi Hazırlık
Doç. Dr. Derya TELLAN
Uzm. Yakup ÇİFTÇİ
Arş. Gör. İbrahim Ethem ZİNDEREN

Yayına Hazırlayanlar
Doç. Dr. Derya TELLAN
Yrd. Doç. Dr. Duygu ÖZSOY
Uzm. Yakup ÇİFTÇİ
Arş. Gör. İbrahim Ethem ZİNDEREN

Yazışma Adresi
Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi
Merkez Kampus ERZURUM
Tel: 0442 2315151

Baskı
Orka Ofset Matbaacılık
Tlf: 0(352) 322 17 00
Organize Sanayi Bölgesi
Melikgazi-KAYSERİ

Kongre Başkanı
Prof. Dr. Uğur YAVUZ
Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı

Kongre Düzenleme Kurulu
Prof. Dr. Uğur YAVUZ
Prof. Dr. Hüseyin KÖSE
Doç. Dr. Salih SEYHAN
Yrd. Doç. Dr. Duygu ÖZSOY

Kongre Sekreteryası
Arş. Gör. Büşra SÖNMEZ
Arş. Gör. Meryem OKUMUŞ
Arş. Gör. Tahsin Emre FIRAT

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Ahmet KALENDER
Prof. Dr. Aksu BORA
Prof. Dr. Atilla GİRGİN
Prof. Dr. Aydemir OKAY
Prof. Dr. Bilal ARIK
Prof. Dr. Edibe SÖZEN
Prof. Dr. Erkan YÜKSEL
Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ
Prof. Dr. Funda BAŞARAN
Prof. Dr. Füsun ALVER
Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
Prof. Dr. Haluk GERAY
Prof. Dr. Hamza ÇAKIR
Prof. Dr. Huriye KURUOĞLU
Prof. Dr. Hülya YENGİN
Prof. Dr. Hüseyin KÖSE
Prof. Dr. Kurtuluş KAYALI
Prof. Dr. Mehmet YÜKSEL
Prof. Dr. Melda CİNMAN ŞİMŞEK
Prof. Dr. Metin IŞIK
Prof. Dr. Naci BOSTANCI
Prof. Dr. Naci İSPİR
Prof. Dr. Neşe KARS
Prof. Dr. Nezih ORHON
Prof. Dr. Nilüfer TİMİSİ
Prof. Dr. Osman ÖZSOY
Prof. Dr. Ömer ÖZER
Prof. Dr. Selahattin BEKMEZ
Prof. Dr. Sevda ALANKUŞ
Prof. Dr. Suat GEZGİN
Prof. Dr. Uğur YAVUZ
Prof. Dr. Ümit ATABEK
Prof. Dr. Yusuf DEVRAN
Doç. Dr. Ali UTKU
Doç. Dr. Hakan ERGÜL
Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK
Doç. Dr. Raci TAŞÇIOĞLU
Doç. Dr. Salih SEYHAN
Doç. Dr. Sıdıka YILMAZ
Doç. Dr. Serdar ERCİŞ
Yrd. Doç. Dr. Besim YILDIRIM
Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KAVAKLI

DİJİTAL YERLİLERİN MAHREMİYET KAVRAMININ SORGULANMASI

Doç. Dr. Nüket E. ERGEÇ
Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo-TV ve Sinema Bölümü
nergec@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Murat Ertan DOĞAN
Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo-TV ve Sinema Bölümü
mertandogan@gmail.com

Özet

Mahremiyet, ne yeni ne de muğlak bir kavramdır. Değerlerin sürekli değiştiği günümüzde, mahremiyet kavramı statükocu duruşunu yitirmekte. Geleneksel tanımlamaya göre, mahremiyet kendi başına insanı insan yapan temel nitelikler arasındadır. Bugün her şey gibi mahremiyet kavramının da değiştiği düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmada teknoloji devriminin içine doğan ve yetişen dijital yerlilerin mahremiyet kavramının değişip değişmediği sorgulandı. Çalışmada sosyal paylaşım sitesi Facebook kullanımına ilişkin yapılan odak grup çalışması ile sosyal medya üzerinde dijital yerli olarak adlandırılan doksan sonrası gençliğinin mahremiyet sınırları incelendi. Mahremiyetin bir şeylerin gizlenmesi değil, kişinin kendi otonomisini ve özerkliği sağlaması anlamında kullanılan çalışmada, günümüz gençliğinin Facebook kullanımında paylaştıkları içerikler değerlendirilirken, yapılan analizle mahremiyet kavramının güncel tanımına ulaşılması denendi. Çalışma bulguları, mahremiyetin gizlilik olarak anlaşıldığı ve dijital dünyanın yeni bir sosyal baskı alanı olarak kurgulandığını ortaya koydu.

Anahtar sözcükler: Facebook, Mahremiyet, Değişim

THE CONCEPT OF PRIVACY FOR DIGITAL NATIVES

Abstract

Concept of privacy is not new or ambiguous to us. As values change in this day, privacy also loses its status quo. According to conventional definitions, privacy is a essential feature of humanity. In addition carrying one's set of self values, privacy mediates reaching other goodnesses. At the present time a phase shift occurred in the concept of privacy similarly to other concepts. This paper aims to examine the change in the boundaries of privacy for digital natives, within the context of social media. The study purposes to test the presumption, if the digital natives born in the age of technological revolution consider about the conventional boundaries of privacy or constitute updated privacy concept of the new era. Therefore, a focus group study about Facebook will be established to theorise the update boundaries, definitions and phase shifts of privacy in the social media for the digital natives' generation of post nineties. Today, privacy is no more to conceal something as the concept is used as autonomy and emancipation of the individual. In that sense, the study intends to reach a conclusion on a current definition of privacy via the focus group study of contexts shared on facebook.

Keywords: Facebook, Privacy, Change

1.MAHREMİYETİN BÜYÜLÜ VE SIRLI DÜNYASI MI?

Mahremiyet, sınırları olan yaşamın içinde ve bireylerin yaşamına ait özel bir alandır. Ancak bu sınırların ne olduğu, kimin tarafından çizildiği önemli bir tartışma konusudur. Adorno'ya göre bir zamanlar yaşam olarak bilinen şey, önce özel yaşamın, sonra da sadece tüketimin alanı haline gelmiştir (Adorno, 2009,15). Felsefeciler mahremiyeti de tüketimin bir nesnesi olarak kabul eder ki, tüketim toplumu olarak kabul edilen çağımızda her şey gibi mahremiyetinde içinin boşaltıldığı temel savı vardır. Çağdaş İspanyol felsefeci Ortega Gasset "Kitlelerin Ayaklanması (La rebeljön de las masas)" (1930) isimli özgün çalışmasında tüm gerçekliği ile günümüz insanın mahremiyet adı verilen bir benden yoksun olduğunu beyan eder. "*O kitle adamının tarihi önceden boşaltılmış, yüreğinde bir geçmişi yok, o nedenle "uluslararası" diye adlandırılan her türlü düzene uysal. Bir insandan çok, salt idola fori'(topluluk putları)den oluşan bir insan kabuğundan ibaret; iç dünyasından, yalnız kendine ait, amansız, başkasına devredilemeyecek bir mahremiyetten, öyle baştan savılamayacak bir benden yoksun. O nedenle her zaman, artık nasıl olması gerekiyorsa öyleymiş gibi yapmaya hazır ve nazırdır.*" (Gasett, 2010,12). Gasett bununla birlikte mahremiyeti dışarıdan bakıldığında keşfedilmeyecek bir gizler sistemi olduğunu söylerken "İnsan ve 'herkes'" isimli eserinde mahremiyeti ifade etmenin kişilerin anlatım istekleri ile bağlantılı olduğunu yazar.

"Her birlikte varoluş iki mahremiyetin birlikte varoluşudur. Bunlar ne oranda karşılıklı kendilerini belli ederlerse, o da o oranda vardır. Bir beden içinde kapatılmış, hapsedilmiş gibi duran bir mahremiyetin belirtisi ise, bu bedenin ten olmasındandır. Mahremiyeti belirtme işlevine de "anlatım" denir. Ötekinin bedeni ister dingin, ister hareket halinde olsun, bize öteki insan denen mahremiyette olup bitenlerin en çeşitli belirtilerini, göstergelerini, ipuçlarını yollayan rengarenk trafik lambasıdır. O içerisi, o mahremiyet asla önümüzde hazır bulunmaz, ama her zaman bedenle birlikte bulunur, tıpkı elmanın görmediğimiz yarısı gibi" (Gasset, 1995;101).

Teknolojinin gelişmesi mahremiyetin sınırlarının daha çok sorgulanmasına neden olmuştur. Çünkü mahremiyet alanı, teknoloji devrimi ve bunun yarattığı sosyal medya, Gasset'in kastettiği mahremiyeti belirtme işlevi olan anlatım, sadece bedenle sınırlı kalmadı. Bedenin içinde ve gizli dünyasında olan ancak kişi kendi istediği gibi kontrol edilen mahremiyetin, iletişim araçlarının çoğalması ile fiziksel varoluş sınırlarını zorladığı görülüyor. Mahremiyetle ilgili her paylaşımın çerçevesini sanal dünyada suje kendi belirliyor ya da belirlemek zorunda bırakılıyor ve bu sınırlar çoğu kez kendi kararı dışında aşılabiliyor. Bu nedenle, artık mahremiyetin olmadığı sonucuna varacak kadar da mahremiyetin yok olduğu endişesi var denilebilir. Eugene Robinson 6 Haziran 2013'de Washington Post gazetesinde ABD Hükümetinin ülkenin en büyük internet ve telefon hizmeti veren Verizon şirketinden gizli kayıtları aldığının ortaya çıkması ile kaleme aldığı yazısının ilk cümleleri; *"İleride küçük bir kız babasının gözlerinin içine bakarak sorar "baba mahremiyet neydi?" baba muhtemelen hatırlamayacak"* şeklinde olur. Bu olay George Orwell'in 1984 isimli romanında bahsedilen "Big Brother"ın gerçekleştiği endişesini de gündeme getirir. Bu soru niçin geçmiş zamanda sorusu ile birlikte, "Gerçekten mahremiyetin sonu mu?" sorgulaması gündeme getirir. Gizlilik mahremiyetin korunmasında temel kural olarak kabul edilir. Her ne kadar bazı bireyler başkalarının kendileri hakkında ne düşündüğünü umursamasa bile, özel ilişkilerin gelişmesi ve kişinin kendini var etmesi dolayısı ile mahremiyetinin olmasının temel koşulu gizliliktir (Moor, 1997). Moor (1997)'a göre kişinin mahremiyetini koruyabilmesi mahrem alanını gizli tutabilmesine bağlıdır. Bu konuda İngiliz felsefeci Theodere Zeldin "İnsanlığın Mahrem Tarihi" (2010) kitabında kişilerin kendilerini düşünmekten bıktığını, bu nedenle artık başkalarını merak ettiklerini savlarken bunu kaşifler çağı olarak nitelendirir. Zeldin (2010) mahremiyete kişilerin kendisinin karar vereceğini belirtirken, insanın kendi seçtiği ile görüşebilmesini mahremiyet olarak nitelendirir ve bunların dışındakilerin varlığı ile yokluğu birdir yorumu yapar.

Mahremiyetin dönüşümü isimli çalışmasında Giddens, mahremiyet öteki tarafından özümsenmek değil, onun özelliklerini bilmek ve kendi özelliklerini açıkça ortaya koymak, şeklinde tanımlandığında, 'ötekine açılma'nın, kişisel sınırların korunmasıyla mümkün olacağını var sayar (Giddens;1994:89). Kişinin kendini var ederek dönüşebilmesini mahremiyetle ilişkilendiren Giddens'a göre, kişisel hayatın sınırlarını belirleyen mahrem alanlarında ortaya çıkan değişmeler, toplumsal alan ile ilişkilidir ve toplumda meydana gelen değişimler kişisel hayatı belirlerken, bu sınırları aslında toplumdaki dönüşümler ortaya koyacaktır. Giddens, dolayısıyla mahremiyetteki dönüşümü toplumdaki değişimle doğrudan ilişkilendirir.

Giddens 'mahremiyetin dönüşümü' olarak adlandırdığı doğum teknolojisindeki gelişmeler sayesinde zorunluluğundan kopmuş plastik cinselliğin ortaya çıkması ve kadınların cinsiyet özgürlüğü artması gibi iki ana dinamiği olan sürecin, gerçekte mahremiyetin tükenişi ve tüketimi ile belirginlik kazandığını ileri sürer ve bunu bir dönüşüm olarak nitelendirir. Modernite sürecinde farklı faktörler, modern kurumlar ile kimlik arasında ilişkileri etkilemektedir. Modernitenin insan ilişkilerine getirdiği dinamizm, özellikle güvenlik mekanizmaları ve risk ortamlarındaki değişikliklerle ilgilidir. Kişisel yaşam ve özel hayat teknolojinin getirdiği yeniliklerle risk altındadır. Giddens (1994) tedirginliklerin ve güvensizliklerin modern öncesi dönemde de olduğunu belirtmekle birlikte modernleşme, sürecin seçeneklerini arttırdığı gibi risk koşullarını da arttırmıştır. Dolayısıyla günümüzdeki teknolojik koşullar birey-toplum ilişkisinde 'ben'in oluşum sürecini etkilemektedir. Kişisel yaşamın mahrem yönlerindeki değişmeler geniş bir düzlemde sosyal ilişkilerle bağlantılı hale gelmiştir. Rachels (1975)'e göre, diğer insanlarla istenildiği gibi kurulan sosyal ilişkilerde çeşitliliği sağlayabilmek için gizlilik zorunludur. Karşıdaki kişi ile kurulan sosyal ilişkilerin niteliğini kişilere verilen özel bilginin içeriği ve derinliği belirler. İlişkilerin her birinde tarafların birbirine aktardığı kişisel bilginin niteliği ve niceliği birbirinden farklıdır. Rachels'a göre; eğer verilen bu bilgiler arasında bir farklılık kalmazsa, ilişkiler arasındaki çeşitlilik de sağlanamaz ve bu farklılık mahremiyetle sağlanır yorumunu yapar.

Günümüzde toplumsal alanla birlikte meydana gelen sanal alan da mahremiyet ilişkilerinin yorumlanması, düşünülmesi için yeni bir alan olarak ortaya çıkmıştır. İnternet teknolojisinde yaşanan 2.0 devriminden sonra oluşturulan etkileşimli ortamlar, yeni bir iletişim biçimini doğurmuştur. Web üzerinde yaratılan sosyal alanlar, hem gerçeği hem de sanalı yeniden düşünmeyi zorunlu kılmıştır. Çünkü bilgisayar ağlarıyla oluşturulan yeni bir mekanda toplumsal alanda olduğu gibi, paylaşımlar, tartışmalar ve yeni arkadaşlıklar gibi insana ait birçok etkileşim yer almakta. Bu etkileşimler sosyal medyaya ilişkin güvenilirliği gündeme getirirken, en çok incelenen konu mahremiyet olmuştur. Günümüzde mahremiyet, özellikle sosyal medyada sadece güvenlikle ilişkilendirilmektedir. Oysa Giddens mahremiyeti etkileşimsel bir betimleme olarak değil, pratik eylem planları tanımlayan bir ayrıcalıklar ve sorumluluklar kümesi olarak ifade eder (2010, 175). Buna ilişkin olarak da örneğin kadının boşanma hakkını elde etmesi vasıtası ile eşitlikçi bir iletişim düzeyine geçilmesinin bir dönüşüm olarak ifade edileceğini savunur. Mahremiyetin olmazsa olmaz koşullarından birisi elbette gizliliktir. Bunun tersini söyleyen Sennett'in deyimi ile kişiler arası iletişimin gizli alanlarda daha anlamlı olduğu şeklinde de ifade edilebilecek bu mahremiyet anlayışı, bir anlamda Viktoryen bir namus anlayışının mirası olarak sonraki kuşaklara kalacaktır. Duygular iradedışı olarak başkalarına gösterilmemeliydi, hatta duygulanmaktan kaçınılmalıydı. Viktoryen ahlak anlayışı aslında "tutkunun yadsınması adını almış irrasyonel bir tutkuydu" (1996, 221). Mahremiyetin gizlilikten kurtulması gerektiğini ifade eden Senett, insanların ancak bilinmeyenle karşı karşıya kalarak olgunlaşabilecekleri fikrini savunur (1996, 367). Esas değişim ve dönüşüm bu noktada başlayabilecektir. Bu nedenle esas mahremiyette dönüşüm, gizli olanın paylaşımı değil, cinsler arasında mahremiyet alanındaki hak ve sorumluluklar açısından eşitlikçi bir düzlemin yaratılabilmesi ile sağlanacaktır (Giddens, 2010; 175). Bu nedenle çalışmada mahremiyet, gizlilikle beraber kişilerarası eşitlikçi bir değişimin yaşanmasını sağlayan bir ortam olarak kabul edilecektir. Aslında mahremiyet alanı büyülü ve sırlı bir dünyadan daha fazlasını vadeden bir alandır. Bu çerçevede teknoloji ile büyüyen 90 sonrası kuşak sosyal medya ağlarında, bu anlamda eşitlikçi bir yapının olduğu mahrem alanı yaratacak bir dönüşüm sağlayacak mı, yoksa sadece gizlilik sınırlarını mı daraltacak? Bu soru üzerine kurulan çalışma, dijital yerliler bağlamında bunu inceleyecektir.

1.1. Dijital Yerliler: Enformasyon Toplumunun Yeni Kuşağı

Marc Prensky, 1980 yılı sonrasında doğan bireyleri "Dijital Yerliler" olarak tanımlamaktadır. Prensky (2001a), bilgisayarla birlikte büyüyen kuşağın önceki kuşaktan farklı düşündüğünü ve "Dijital Yerliler"in zihinlerinin psikolojik yönden farklı bir yapıya sahip olduğunu ileri sürer. Bununla birlikte dijital teknolojileri kullanan, fakat bu teknolojilerin var oluşundan önce doğmuş olan kişiler ise "Dijital Göçmenler" olarak tanımlanmaktadır (Prensky, 2001a).

Prensky tarafından Djital Yerliler olarak adlandırılan kuşak, yaşamlarını tamamen teknolojiye dayalı olarak yaşayan, video oyunları, internet ve bilgisayar kullanımında üstün yeteneğe sahip genç insanlar olarak tanımlanır (Prensky, 2005, 8). Söz konusu yeni kuşak, dijital medyada yer alan görüntülerin çok boyutlu uzamsal yapısı içerisinde beklenen ve beklenmedik her tür uyarana karşı çok hızlı bir şekilde cevap verebilmektedir. Bu bağlamda dijital yerlilerin kendilerinden önceki kuşaklara göre farklı bilişsel yeteneklere sahip olduğunu söylemek mümkündür (Prensky, 2001b).

Dijital Yerliler, çevrimiçi (online) ve gündelik hayat arasında bir ayrım gözetmeksizin hayatlarının büyük bir kısmını bağlantılı olarak geçirmektedir (Palfrey ve Gasser, 2008). Bu jenerasyonun en önemli özelliklerinden biri de edindikleri bilgi birikimini kitap ve kütüphaneler dışında dijital teknolojiler kullanan farklı ortamlardan (media) edinmeleridir (Nicholas vd., 2010). Bunun sonucunda jenerasyonun büyük bir kısmı düşüncelerini çevrimiçi ortamlarda teknolojinin sağladığı olanaklar doğrultusunda ve genellikle kopyala ve yapıştır mekanizmalarıyla aktarır. Ayrıca bu kuşak kişiler arası iletişim kurarken, yeni dijital teknolojinin araçlarını birincil iletişim aracı (mediator) olarak kullanır (Nicholas vd, 2010).

Bununla birlikte, söz konusu kuşağı farklı isimlerle tanımlayan yazarlarda bulunmaktadır. Neil Howe ve William Strauss (2000) tarafından "Millennial" veya "Y Kuşağı" olarak adlandırılan ve doğum tarihi 1982 ile 2004 yılları arasında kalan kuşağın dijital teknolojilerin içerisinde doğup büyümesi yönünden dijital yerlilerle aynı topluluğu ifade ettiği söylenebilir. Y kuşağı olarak adlandırılan bu topluluk, daha önceki kuşaklara göre daha kalabalık, daha iyi eğitim almış ve geniş bir etnik yelpazeye sahiptir. Bunlara ek olarak, 1993 ve sonrasında doğan bireyleri "Google Jenerasyonu"

(Rowlands ve diğerleri, 2008) veya "Jenerasyon @" (Hartmann, 2003, 17) olarak da adlandıran kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Söz konusu isimlendirmelerin büyük bir kısmı, ampirik uygulama alanı dışında, çeşitli düşünürlerin gözlemlerine dayanan kavramsal açıklamaları içermektedir. Bununla birlikte, kavramların ispatına ilişkin uygulamalı çalışmaların sınırlı bir içeriğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle araştırma, kavramları Türkiye'deki üniversite öğrencileri arasında sorgulaması bakımından ileri çalışmalara zemin yaratmaktadır.

2.ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

2.1 Amaç:

Bu çalışma, günümüzde yaşanan teknoloji devrimi ile birlikte iletişim biçimlerindeki değişimlerin, mahremiyet olgusunda yarattığı değişim üzerine odaklanmıştır. Teknolojik devrim içine doğan 90 sonrası doğumlulardan oluşan dijital yerlilerin, dünyanın en fazla kullanılan sosyal paylaşım sitesi olan Facebook üzerindeki paylaşımları çerçevesinde mahremiyet anlayışları sorgulanacaktır. Bu çerçevede çalışmada şu sorulara cevap bulunulması amaçlanmıştır.

1-Mahremiyet sosyal medya olan Facebook üzerinde gizlilik alanı olarak nasıl biçimleniyor?
2-Toplumsal düzlemdeki mahremiyet tanımı Facebook üzerinde değişim gösteriyor mu?
3-Mahremiyet alanında gerçek bir dönüşüm sağlanmasında Facebook eşitlikçi bir düzlem yaratmış mıdır?

Bu soruların cevabını bulabilmek için çalışmada odak grup çalışması yapılmıştır.

2.2.Yöntem:

Çalışmada dijital yerli olarak belirtilen grubun Facebook ve mahremiyet hakkında bakış açıları, yaşantı ve ilgilerini derinlemesine ve detaylı olarak elde edilmek istendiğinden odak grup görüşme yöntemi kullanılmıştır. Odak grup görüşmeleri nitel bir veri toplama tekniğidir. Bu yöntem, küçük bir grupla araştırmacı arasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğidir. Tartışmada grup dinamiğinin etkisi kullanılır. Krueger (2000)'e göre odak grup görüşmesinin kişilerin kendilerini kolayca ifade edebileceği bir yapısının olduğundan katılımcıların gerçek his ve düşüncelerinin öğrenilebileceğini söyler. Bu nedenle odak grup çalışmasında, katılımcılara eleştiriden ve baskıdan uzak bir ortam yaratılması gerekir (Krueger, 2000, 8). Odak grup çalışmaları az sayıda katılımcılarla yapılmak zorunda olduğundan temsil sorunu olabilmektedir. Odak grup çalışması niteliksel çözümleme yöntemi olup, araştırmanın bireysel anlam üretimi yoluyla çoğul anlam üretmeyi sağlar. Odak grup görüşmesinde katılımcı sayısı hakkında çeşitli görüşler olsa da Byers ve Wilcox'a göre (1988) 8–12 kişinin ideal olduğu belirtilir. Odak grupta önemli olana kişilerin etkileşimli ortamda kontrol edilebilirlikleridir.

Çalışmada 6 kadın ve 6 erkek olmak üzere toplam 12 Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi lisans öğrencisinden oluşan odak grup çalışması ile görüşleri alınmıştır. Katılımcıların bilişsel temsillerini elde edebilmek için odak grup çalışması yapılacak bir ortam hazırlanmıştır. Araştırmaya davet edilen katılımcılara öncelikle kendileri için takma isim belirlemeleri ve konuşma sırasında bu isimleri kullanmaları söylenmiştir. Odak grup görüşmesi 60 dakika olarak belirlenmiş ve bu sürenin sonunda çalışmanın cevaplarına ulaşılmıştır. Görüşmenin tamamının ses kaydı yapılmış, bu kayıtlar görüşme sonunda deşifre edilerek bulgular kısmında kullanılmıştır. Çalışmanın moderatörlüğünü araştırmacı yapmıştır. Görüşmede odak gruba aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1- Facebook'ta ne paylaşırsınız?
Fotoğraf (kendisi, yakın arkadaşı, ailesi, okul hayatı...),video, yazı, kişisel bilgileri (yaş, fotoğraf, iletişim adresi, tam isimleri, memleketi…), siyasi görüşü, dini inanışı, kız arkadaşı, erkek arkadaşı, ilişki durumu, sevdiği filimler, müzikler, kitaplar, doğum tarihi.
2- Facebook'ta ne paylaşmıyorsunuz?
Fotoğraf (kendisi, yakın arkadaşı, ailesi, okul hayatı...),video, yazı, kişisel bilgileri (yaş, fotoğraf, iletişim adresi, tam isimleri, memleketi…), siyasi görüşü, dini inanışı, kız arkadaşı, erkek arkadaşı, ilişki durumu, sevdiği filimler, müzikler, kitaplar, doğum tarihi

3- Mahremiyet sizin için ne ifade ediyor?
Bu soru ile gruptakilerin gerçek görüşleri dolaysız biçimde edinilmek istenmiştir.

Odak grup çalışması ile yürütülen bu araştırmada soruların cevapları çerçevesinde elde edilen bulgular sistematikleştirilerek yorumlanmıştır.

3.BULGULAR VE YORUM

Araştırmada, dijital yerlilerin Facebook kullanımı ile mahremiyetteki dönüşümün ortaya konulması amaçlandığından 18-22 yaş aralığında Facebook kullanıcısı olan kişilerle görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmayan katılan görüşmecilere ilişkin demografik bilgiler ve Facebook kullanımlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Odak Grup Görüşmecilerin Demografik Bilgileri ve Facebook Kullanım Özellikleri

Takma ismi	Cinsiyet	Yaş	Facebook kullanımına başladığı tarih	Facebook bağlantısını kullanma yeri	Facebook kullanma sıklığı	Facebook güncelleme /paylaşma sıklığı
Gülçiçek	Kadın	21	1-3 yıl	Okul/cafe/işyeri	Haftada birkaç kez	Dün
Sıla	Kadın	20	1-3 yıl	Kişisel bilgisayar	Günde birkaç kez	Geçen hafta
Güneş	Kadın	18	1-3 yıl	Kişisel bilgisayar	Günde birkaç kez	Daha eski
Su	Kadın	19	1-6 ay	Okul/cafe/işyeri	Haftada birkaç kez	Dün
Peri	Kadın	19	3 yıldan fazla	-dondurdu	-	-
Nermin	Kadın	20	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar	Haftada birkaç kez	Daha eski
Montana	Erkek	22	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar	Günde birkaç kez	Hesabımı dondurdum
Alptigin	Erkek	18	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar-cep tlf	Haftada birkaç kez	Dün
Atlas	Erkek	19	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar-cep tlf	Günde birkaç kez	Dün
Göktürk	Erkek	19	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar	Günde birkaç kez	Bugün
Barış	Erkek	19	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar	Günde birkaç kez	Dün
Poyraz	Erkek	22	3 yıldan fazla	Kişisel bilgisayar-cep tlf	Günde birkaç kez	Geçen hafta

Tablo1.'de görüldüğü gibi, görüşmeye 18-22 yaş aralığında 12 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 8'i üç yıldan fazla süredir Facebook sosyal paylaşım sitesini aktif olarak kullandıklarını ifade etmiştir. Bunlardan ikisi ise hesabını dondurmuş. Katılımcılardan Su üniversiteyi kazandıktan sonra bu alanda da var olmak için Facebook kullanmaya başladığını ifade ederken, Montana ise Üniversiteye başladıktan sonra çok zamanını aldığı için hesabını dondurmuş. Genel olarak görüşmecilerin Facebook'a giriş sıklığına bakıldığında aktif kullanıcılar oldukları gözlemlenir. Görüşmenin başında Montana ve Peri'ye neden Facebook hesabını dondurdukları soruldu.

> *"Montana: Aslında ben çok vaktimi alıyor diye kapattım. Şimdi evimden uzağa geldim, Facebooka bir iki şeye bakmak için giriyorsunuz, o arada biri bir şey yazıyor cevap veriyorsunuz, bir bakıyorsunuz üç saat geçmiş. Okula gelene kadar boş vaktim vardı, buraya geldim ve problem olmaya başladı.."*

> *Peri: Yaklaşık 3 ay önce kapattım. Facebook'da ilişki durumumu paylaşmam onları pek ön plana koymuyorum. Çünkü abim ile Facebook'ta arkadaştık. Böylesi daha doğru geliyordu o yüzden kapattım. Abimi engelleyebilirdim ama yapmadım. Bana karşı güvenini yitirmesin diye yaptım."*

Montana kendi kararı ile Facebook hesabını dondururken, Peri sayfasını sosyal baskı nedeni ile özgür biçimde kullanamadığı için kapattığını ifade ediyor.

Çalışmada daha sonra katılımcılara Facebook'da ne paylaşırsınız sorusu sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların daha çok beğendikleri müzik ve şiir gibi hazır olan iletileri paylaştıkları görülmüş, kendi yazdıklarını paylaştığını sadece bir katılımcı belirtmiştir. Bu paylaşımın nedenini bir katılımcı benim gördüklerimi, başkaları da görsün diye paylaşıyorum biçiminde ifade etmiştir. Bu sorulara katılımcıların genel olarak cevapları şu şekilde olmuştur.

Barış: Gündemle ilgili olan ne varsa onu paylaşabiliyoruz. Kendimize düşüncemize yakın olan olaylar hakkında düşüncelerimizi de paylaşabiliyoruz.
Alp Tiğin: Ben genellikle internette dolaşırken görüp beğendiğim fotoğraf, video ve yazı gibi şeyleri paylaşmayı seviyorum.
Gülçiçek: Genelde ilginç bilgiler paylaşıyorum. Edebiyatla ilgili güzel sözler paylaşıyorum ve daha çok fotoğraf paylaşıyorum.
Montana: Şu an Facebook kullanmıyorum ama, daha çok kendi cümlelerimi paylaşıyordum. Blog gibi kullanıyordum hesabımı. Daha çok gündeme dair değil de, kendi cümlelerimle yazıyordum. Bunların yanında müzik ve şarkı da paylaşıyordum. Kendi cümlelerimi, yani twitter diliyle konuşacak olursak hazır şeyleri retweet etmek paylaşmak
Nermin: Ben eğlenceli şeyleri paylaşmayı seviyorum. Daha çok şarkı gibi, eğlenceli fotoğraflar gibi şeyleri paylaşmayı seviyorum.
Sıla: Genel olarak mutlu olduğum anlarda hoşuma giden bir şiir, bir yazı olabilir onları paylaşıyorum. Bir şarkı olabilir, daha çok nostalji, onları paylaşıyorum. Hoşuma giden, başkasının görmesini istediğim şeyleri paylaşıyorum. Bunu başkası da görmeli, bunun hakkında başkası da bilgi sahibi olmalı dediğim şeyleri paylaşıyorum.
Güneş: Sevdiğim şairlerin ya da yazarların küçük sözlerini paylaşıyorum. Bazen de duygusal anlarımda dinlediğim güzel parçaları da paylaşırdım.

Çalışmada gruba daha sonra Facebookta ne paylaşırsınız sorusunu biraz daha irdeleyebilmeleri için "Hoşunuza giden bir paylaşım olduğu zaman onunla bir etkileşime geçer misiniz, onu beğenip yorum yazar mısınız? Neden?" sorusu soruldu. Bu soru karşısında katılımcılardan Poyraz yorum yaparak bilgi birikimini gösterebileceğini, Barış insanlık yararına ise bir paylaşımı beğenebileceğini, Gülçiçek yorum yapabilmesi için onu gerçekten çok etkilemesi gerektiğini, Göktürk yorum yapabileceğini ama hakaret niteliğinde yapılan yorumların yapılmaması gerektiğini belirtti. Görüşmede, katılımcılar daha çok başkalarının nasıl yorum yaptıklarını ifade etmeye çalıştı. Kendileri ile ilgili yorum yaparım kısmını ise sınırlı biçimde açıkladılar. Ancak Facebook'da bir konuya ilişkin bazen çok anlamsız yorumlar olabildiğinin, tartışma biçiminde sürüp gidebildiğini ifade ettiler.

Odak grup görüşmesinde daha sonra katılımcılara "Facebook'da neleri paylaşmıyorsunuz?" sorusu soruldu. Katılımcılar bir süre Faceboo'kda başkalarının yaptığı paylaşımları eleştirdi. Görüşmede henüz mahremiyet ya da gizlilikle ilgili bir şey sorulmadığı halde, katılımcılar en çok özel hayat paylaşımlarına vurgu yaptı. Facebook sayfalarının aslında güven duymadıklarını, insanların sahte isim kullandıklarını, sahte paylaşımlara yer verdiklerini belirtirken, katılımcılar genel olarak kendileri hakkında sınırlı bilgi verdiklerini, okudukları üniversite, memleketim ve yaşımı belirtiklerini söylediler. Katılımcılardan Güneş, ismi ve okuduğu üniversite dışındaki bilgilerini, sayfasının başkaları tarafından kullanılmasından ve denetlenmesinden endişe duyduğu için sahte olduğunu belirtti. Montana insanların gerçek hayatta olamadıkları kişiliklere Facebook ortamında yaşatmaya çalıştıkları yorumunu yaptı. Katılımcıların genel olarak Facebook ortamına güvenmedikleri ve zarar görme endişesi taşıdıkları gözlemlendi.

Poyraz: Facebook'ta özel hayat diye bir şey kalmadı. Ben buna inanıyorum. Facebook birçok şeye hitap ediyor. Video, fotoğraf, düşünce ya da hakkındaki bilgiler gibi birçok şey. Bununla birlikte herkes özel hayatıyla ilgili birçok şeyi paylaşıyor. Paylaşmayan çok az insan kaldı. Facebook'un artık amacının dışına çıktığını görüyorum. Özel hayatın resmileşmesi gerekiyor. ***Benim, hakkında kısmında, okuduğum üniversite, yaşım ve memleketim yazıyor.*** *Kendi düşüncelerini hakkında kısmına yazanlar oluyor. İnsanlar paylaşımlarıyla her konuya hakim gibi görünebiliyor. Her konuda bilgin olması mümkün değil.*
Güneş: Facebook'ta sadece ***ismim ve okuduğum üniversite yazıyor. Diğer bilgilerimi yanlış olarak verdim.*** *Böyle vermemin sebebi de sayfamın başkası tarafından kullanılacağını düşündüğüm için böyle bir şey yaptım. Benim yerime başka şeyler paylaşılabilir. Bir iş kurumuna gittiğim zaman bu sayfalarımız kontrol ediliyor. Daha önce neler paylaşmış diye aramalarından korktuğum için böyle bir şey yapma gereği duydum.*
Montana: İnsanlar sanki olmak istediği gibi bir profil yaratıyorlar. Yaş büyütme, yaş küçültme ve kendini olmadığı gibi gösterme olayları var. İnsan gerçek kişiliğini o duruma getirmeyi beceememiş. Sanal kimliğini istediği şekli veriyor. ***Şu anda yok ama okulum, memleketim ve yaşım yazıyordu. Detaylı bir bilgi yoktu.*** *Daha çok liseli çocuklarda oluyor başka isimle face açmak.*

Gülçiçek: ***Ben daha çok face'de temel bilgilerin olmasından yanayım. Kimle arkadaş olduğumu bilmek isterim****. Sanal ortamdaki arkadaşımı tanımak isterim.*

Çalışmada katılımcılara ilişkisi kısmında açıklama yapıp-yapmadıkları ya da belirtme ihtiyacı olup olmadığı sorulduğunda erkek katılımcı Göktürk kız arkadaşının rahatsız olduğu için ilişkisi var olarak yazdığını, kadın katılımcı Nermin ise ilişkim var olarak belirtmek zorunda olduğunu hissettiğini bunu kendini koruma amacıyla yaptığını belirtti. Özellikle Facebook ilişki sekmesi katılımcılar tarafından toplumsal hayatla ilişkilendirildiği gözlemlendi. Montana ilişkinin belirtilmesinin, insanların bunu bilip ona göre davranmasını gerektiğini ve zaten gerçek hayatta da böyle olduğunu ifade ederken, Barış ilişki durumunda yazılanların doğruluğunun tartışılabileceği yorumunu yaparken, Sıla tüm bu yorumları toplumsal baskıya bağlayarak açıkladığı gözlemlendi. Odak grup görüşmesinde, sosyal paylaşım sitelerinin toplumsal hayattan kopmadığı, özellikle kadın erkek ilişkilerinin aynı biçimde yansıdığı gözlemlendi. Katılımcılardan Sıla konuşmasında bunu çok açık biçimde aşağıdaki biçimde dile getirir.

Sıla: İlişki durumunu paylaşmayanların bazıları toplumsal baskından dolayı bunu yapamıyor. Akrabası, annesi, babası görüyorsa eğer bunu paylaşma gereği duymuyor. ***Sanal ortamda da toplumsal baskı var.***
Nermin: İlişkisi var yazıyor. Kiminle ne yaptığımı değil ama ilişkim olduğunu belirtme gereği duyuyorum. Olmasa bile orda duruyor. Çünkü sosyal ağda konuşmalar biraz farklı boyutlara kayabiliyor. O yüzden olmasa bile orda durmasını istiyorum.
Göktürk: Bende var yazıyor. ***Çünkü kız arkadaşım bu durumdan rahatsız oluyor.*** *Mecburen yazıyorum.*
Poyraz: Ben bunun gereksiz olduğunu düşünüyorum. Duygusal bağın insanlara reklam amaçlı yazılması bana saçma geliyor. Sonuçta kalpten inandığımızda bu tür şeylere gerek yok.
Montana: İsimle paylaşılması çok saçma geliyor. Bir sergileme durumu söz konusu. Çok absürd bence ama ilişkisi var yazısını anlayabiliyorum. Normal hayatla karşılaştırdığımda arkadaşlarımın bildiği gibi facede ki arkadaşlarımın da bunu bilmesi gerekir. ***İlişkisi var bana mantıklı geliyor. İnsanlar bunu bilip ona göre davransın.*** *Ama isimle belirtilmesi bana saçma geliyor.*
Barış: İlişki durumu yazıp değiştiriyorlar. Tipik ergen hareketleri gibi geliyor bana. Daha çok lisedeki dönemde sevmek ve aşık olmak isteyen ergenler bunu yapıyor.
Göktürk: Facebook' da ilişkisi var yazmak bana uygun değil. ***Birinin benim kız arkadaşımın profiline girip resimlerine bakması beni rahatsız eder.*** *İsim belirtmek iyi değil.*

Katılımcıların Facebook paylaşımları ile ilgili sınırlarını öğrenebilmek için "kendi kişisel fotoğraflarınla ilgili sınırların var mı?" sorusu yöneltilmiştir. Bu sorunun cevabında ise yine toplumun belirlediği kurallar ve gerçek toplumsal düzlemde olduğu gibi başkalarının ne düşündüğü önemli bir kriter olmuştur. Bunun dışında bu soruya ilişkin, gelecekte iş bulma kaygıları, kendileri ile ilgili bilgi toplamak isteyenlerin Facebook sayfalarına girdiklerinde önyargı yaratmayacak paylaşımlar olması gerektiği gibi yorumlarla karşılaşılmıştır. Yine siyasi içerikli bir paylaşımda bulunamayacağını Alp Tigin, "Ben genellikle siyasi içerikli paylaşımlarda bulunmamaya dikkat ediyorum. Biz ne kadar arkadaş çevresinde paylaşsak ta başka yerlerde de görülüyor. Yüksek mevkilerdekinin görmesini istemem" şeklinde yorumlamıştır. Su, siyasi içerikli paylaşımlarda bulunmayacağını, kimsenin bunları bilmesini istemediğini belirtir. Poyraz, fotoğraf paylaşımlarındaki kriteri dinle ilişkilendirerek Müslüman toplumunda paylaşılan fotoğrafların önyargılar yaratacağını ileri sürdü.

Katılımcılara son olarak "Mahremiyet sözcüğü size neyi ifade ediyor ve Facebook'da ki hangi paylaşımlarınız bu ölçüde?" sorusu yöneltilmiştir. Mahremiyet genel olarak katılımcılar tarafından evin içi, özel hayat, başkalarının bilmesini istemedikleri, sadece kendilerinin bildikleri alan olarak tanımlandı. Ancak artık mahremiyetin kalmadığı, herkesin her şeyi paylaştığını ama kendilerinin bunu yapmadıklarını belirtirler. Katılımcılar, kendileri ile ilgili zarar görebileceklerini düşündükleri şeyleri paylaşmadıklarını ama başkalarının her özel şeylerini paylaştıklarını ifade ettiler. Atlas, *"kişiye bağlı eğer özelini paylaşmak istiyorsa ki benim için yanlış bir şey. Facebook'un kurulum amacı var ama bugün insanlar kullanım amacının dışına çıkıyorlar mahremiyet ve özel hayat kalmıyor. İnternet suçu da çok fazla her şeyinizi paylaştığınız zaman ya da eklediğinizde suiistimal olabiliyor."* Barış aslında

mahrem alanın oldukça daraldığını sadece bizim bildiklerimizin mahremiyet olduğunu *"Karşımızdakinin ne yapıp yapmadığını görebiliyoruz mesela sevmediğimiz bir insan bile olsa onu takip ederken onların mahremiyetine girmiş oluyoruz facebook sayesinde."* diyerek başkalarının sayfalarına bakmayı mahremiyet olarak yorumlar. Poyraz ise toplumsal yapı ile mahremiyeti ilişkilendirerek aslında mahremiyetin gizlilik sınırının toplum tarafından belirlendiğini belirtir.

> *Poyraz: benim için mahremiyet özellikle gizli olan başka toplumlarda mahremiyetin sınırı biraz daha üsttedir. Bu yüzden Facebook'taki mahremiyet toplumdan topluma değişir.* ***Bizim toplumuzda mesela birçok şeyi paylaşamıyoruz.***
> *Güneş:* ***Sadece benim bildiğim ve kimsenin görmediği alan*** *olarak tanımlıyorum. Bu alan evimin için okulum, arkadaşlarımla gittiğim bir yer olabilir. Ailemle evimin içindeki fotoğrafları veya sevgilimle olan fotoğrafları paylaşmam, benim mahremiyet alanıma kimse girmiyor ve girmesine de böylelikle izin vermiyorum.*
> *Montana: Benim mahremiyet alanım sadece evim demekteki amacım şu, mesela dışarıda bir sürü insan görüyor zaten sizi mesela plaj da tek misiniz bir sürü insan görüyor sizi onlardan çekinmiyorsunuz faceteki arkadaşlarınızın görmesinden çekiniyorsunuz. Ama aile* ***ayrı benim evdeki durumum özel o bana mahrem geliyor ama evden çıktıktan sonra mahrem kalmıyor*** *zaten.*
> *Göktürk: Özellikle evde çekilmiş bir fotoğraf atmam onların kişinin özelidir. Birde bazı kişiler yedikleri yemeklerin fotoğraflarını paylaşıyor, bunları mantıklı bulmuyorum.*
> *Gülçiçek: Facebook'da mahremiyet denen bir şey kalmadı. Herkes herkesin her şeyini biliyorlar. Her fotoğraf paylaşılıyor. Çok ileriye gidenler var* ***face ortamında mahremiyet yok.***
> *Peri: Herkesin her şeyi ortaya her fotoğrafı face koyuyorlar.* ***Mahremiyet kişinin özel hayatıdır.***
> *Su:* ***Aile, arkadaş ve çevrem benimle ilgili her şey özeli****mdir. İstediğim şeyleri beğendiklerimi paylaşırım kendi özel hayatımı arkadaşlarımı ailemi onların özel hayatlarını paylaşmam.*
> *Montana: Genel bir mahrem kalmadı dersek haklı olabiliriz* ***Facebook'da kendi mahremiyetimiz bizim elimizde izin*** *veremediğimiz sürece kimse zarar veremez etkileyemez.*
> *Güneş: Paylaşmak insanın içiyle alakalı insana kalmış bana göre.*
> *Nermin: Bence de mahremiyet dediğin insanın özelidir. Bu özeli tabiî ki de sen belirlersin. Bu sınırlar herkese göre değişir bende face benim hakkımda yanlış düşündürecek şeyler atmam ve buna dikkat ederim daha çok. Benim isteğimle alakalı eğer ben onu beğeniyorsam hoşuma gidiyorsa ve benim için yanlış bir şey düşünülmeyeceğini düşünürsem atarım ama* ***yanlış düşünülecekse atmam.***
> *Alp Tigin: Paylaşılan* ***kişinin kendi saygısına bağlı*** *bana göre.*
> *Poyraz: Ahlaki gizlilik geliyor. Mahremiyet göreceli bir kavram bana göre. Benimle ilgili olan mahrem ailemdir.*
> *Sıla: Bir insan bunu niye paylaşıyor diyor ama kendisi de yapabiliyor mahremiyet benim için ailedir.*

Mahremiyeti kendilerinin belirleyeceğini belirtmekle birlikte, zarar görme endişesi de taşıyorlar. Esasen sınırları kendilerinden çok toplum tarafından çizildiğinin farkındalar.

4.SONUÇ ve ÖNERİLER

Dijital yerlilerin mahremiyet tanımlarına ve sınırlarının ne olduğunun sorgulandığı çalışmada web ağları sistemi üzerinde yaratılan sosyal medyanın, gerçek toplumsal hayatın bir devamı ve yansıması olduğu bulgulanmıştır. Toplumsal yapıdaki mahremiyet ilişkilerinin sosyal paylaşım sitesi Facebook üzerinde de kurulduğu gözlemlenmiştir. Mahremiyeti gizlilik alanına bağlı olarak açıklayan dijital yerliler, aslında bu alanın kendileri dışında biçimlendiğini belirtmişlerdir. Odak grup yönteminin kullanıldığı çalışmada katılımcıların, kendileri dışındakilerin Facebook paylaşımlarını eleştirerek ve başkalarının sayfalarını izlediklerinden çok zaman kaybettiklerini belirttiler. Bu arada kendilerinin mahremiyetteki gizliliğine önem veriyorlar. Mahremiyet alanı olarak kendilerini merkeze koyarak aile ve yakın çevrelerinde oluşan bir alanı belirlerken, temel olarak evlerini mahremiyet alanı

olarak belirliyorlar. Erkek katılımcılar bu alana biraz daha esnek bakarlarken, kadın katılımcılar mahremiyet alanlarını daha geniş belirliyorlar ve bu alana ilişkin paylaşımları anlamsız buluyorlar.

Çalışma sürecinde başlangıçta öngörülmeyen Facebook ve mahremiyet ilişkisinde belirgin kadın ve erkek ayrımına rastlanmıştır. Aslında mahremiyet aynı toplumsal yapıda olduğu gibi, sanal sosyal paylaşım sitesi Facebook'da da devam ediyor. Kadın, sosyal paylaşım sitesinde rahatsız edilmemek adına ilişkim var yazarken, erkek kız arkadaşı rahatsız olmasın diye ilişkim var olarak belirtiyor. Kadın abisi, babası ya da bir başkası görür diye paylaşımlarını sınırlıyor ya da hesabını kapatıyor, erkek mahrem olup olmadığına kendi karar verebiliyor. Ancak genel olarak gözetlemek temel güdü ve paylaşımlar din, siyaset ve aile kurumlarının baskısında biçimleniyor. Toplumsal yapıdaki mahrem anlayışı aslında sanal sosyal paylaşım sitelerine aynı biçimde yansırken mahremiyet kadın ve erkek bireylerin eşit biçimde paylaşımlarını ortaya koyabileceği eşitlikçi bir düzlemi ve dönüşümü şimdilik vaat etmiyor.

Sonuç olarak mahremiyetteki dönüşümlerin toplumsal yapıdan ayrı olarak düşünülemeyecektir. Gasett (2010, 173)'in belirttiği gibi "*Hangi toplum olursa olsun, buyruk verme ve boyun eğme işlevi kesin nitelik taşır. O bağlamda kimin buyruk verip kimin boyun eğeceği açıklığa kavuşmadı mı, geri kalan her şey de bulanıktır, beceriksizce yürütülür. Gel gör ki insan en ilkel dokusunda bile toplumsal bir varlık olduğuna göre, aslında ilk elde yalnızca topluluğu ilgilendiren değişimlerden ötürü de kendi mahrem yaşantısında sarsıntıya uğrar.*" Bu nedenle sosyal medyada mahremiyetin dönüşümü, mahrem alanların sınırları toplumsal yaşantıdaki dönüşüm ve değişimlerle doğrudan ilişkilidir. Çünkü sosyal medya toplumsal ilişkilerden arî bir alan olmadığı gibi, toplumsalın kuralları, yasakları ve baskıcı yapısı tamamen sanal alanda da geçerli olmakta ve dönüşümlerde ancak gerçek düzlemde olduğunda sanala yansıyabilecektir.

Bu çalışma Parensky'nin dijital yerliler tanımı ile bizlere düşündürdüğü günümüz gençliğine ilişkin sınırlı bir çalışma olup, seçilen örneklem çerçevesinde bir yargıya ulaşılmıştır. Bu örneklem farklı bölgelerde yapılsa farklı sonuçlara ulaşılabilmesi muhtemeldir. Ancak günümüz gençliğinin yaşanan teknoloji değişim nedeniyle farklı bilişsel ve duygusal süreçlere sahip olabileceği öngörülerek bu çalışmanın geniş gruplar üzerinde denenmesi gerekmektedir. Ayrıca, Türkiye için dijital yerli tanımının denenmesi gerektiği bu çalışmanın bir başka sonucu ve önerisi kabul edilebilir.

KAYNAKÇA

Burgoon, J. K. (1982). Privacy and communication. In M. Burgoon (Ed.), Communication Yearbook 6 (pp. 206-249). Beverly Hills, CA: Sage

Byers, P.Y. & Wilcox, J.R. (1988). "Focus groups: an alternative method of gathering qualitative data in communication research", **Annual Meeting of the Speech Communication Association**,74th, New Orleans, LA, November 3–6, 1988

Gasset, O. Y J. (1995) İnsan ve "Herkes" çev. Neyyire Gül Işık. İstanbul: Metis.

Gasset, O. Y J. (2010) Kitlelerin Ayaklanması çev.Neyyire Gül Işık.İstanbul: İş Bankası Kültür yayınları, Hasan Ali Yücel Klasikler dizisi

Giddens, A.(2010) Mahremiyetin Dönüşümü.2.bsk.Çev.İdris Şahin İstanbul: Ayrıntı yay.

Hartmann, M., (2003)The web generation? the (de)construction of users, morals and consumption . http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=13596A1DC29774B9F32D7A8E7D11B434?doi=10.1.1.195.2347&rep=rep1&type=pdf (erişim 30 Eylül 2013)

Howe, N., Strauss, W., (2000). Millennials rising: the next generation, Vintage, USA.

Nicholas, D. ve diğerleri (2010). Google Generation II: web behaviour experiments with the BBC. Aslib Proceedings: New Information Perspectives Vol. 63 No. 1, 2011, ss. 28-45, Emerald Group Publishing.

Krueger, R.A. & Casey, M.A. (2000). Focus Groups: A Practical Guide For Applied Research.3rd ed. California: Sage.

Moor, J. H (1997) "Towards a Theory of Privacy in the Information Age" Computers and Society, September

Palfrey, J. and Gasser, U. (2008). Born digital: understanding the first generation of digital natives. Basic, USA.

Prensky, M. (2001a) "Digital natives, digital immigrants" On the Horizon, Vol. 9, No.5,

Prensky, M. (2001b) "Digital natives, digital immigrants, part ii: do they really think differently?" On the Horizon, Vol. 9, No.6,

Prensky, M. (2005). Adopt and Adapt, School Technology for the 21st Century. Eutopia, Kasım 2005. http://www.edutopia.org/adopt-and-adapt-shaping-tech-for-classroom (Erişim: 29 Eylül 2013)

Rachels, J. (1976) "Why Privacy is Important" Phisolophy and Public Affiars. Vol4, No4. summer, sf.323-333

Sennet, R. (1996). Kamusal İnsanın Çöküşü. İstanbul: Ayrıntı.

Robinson, E (2013) "Does Verizon records case mean an end to privacy" Washington post, 06 Haziran 2013. http://articles.washingtonpost.com/2013-06-06/opinions/39789346_1_the-guardian-citizen-private-calls (Erişim 28 Eylül 2013)
Rowlands, I. vd. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. Aslib Proceedings: New Information Perspectives Vol. 60 No. 4, 2008, ss. 290-310, Emerald Group Pub.
Zeldin T. (2010) İnsanlığın Mahrem Tarihi.4. basım. Çev. Elif Özsayar. İstanbul: Ayrıntı.